

ניצה (קלינר) קסיר

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל

הכנסה זה לא הכול

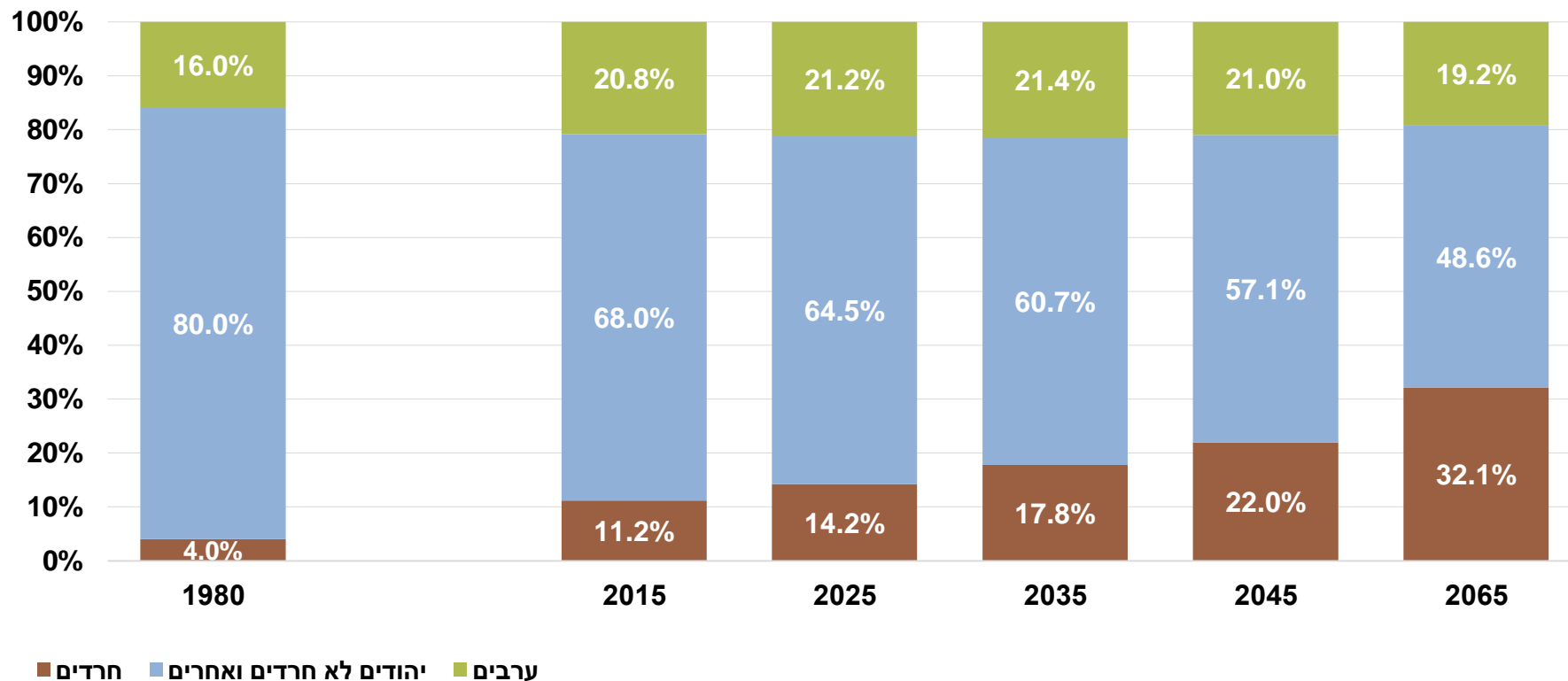
פרדוקס כלכלי בחברה החרדית

31 במאי, 2018

תחזית דמוגרפית

תחזית התפלגות האוכלוסייה לפי שנים

נתונים: שנת 1980 – עיבודים מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; שנים 2015–2065 – חליחל, 2017.

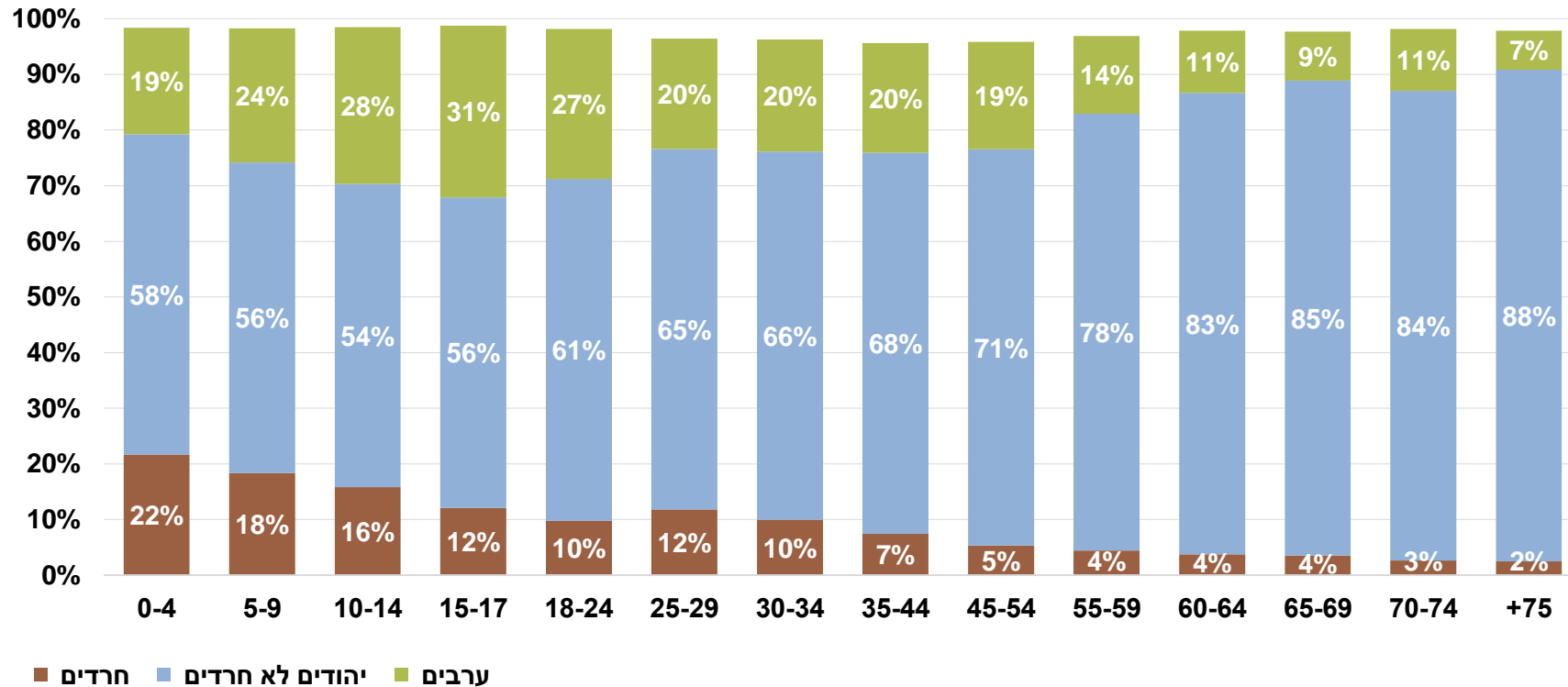

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

התפלגות האוכלוסייה

התפלגות האוכלוסייה* לפי גילים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיית בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית). * קיימת שארית של אחוזים ספורים המתייחסת לאוכלוסייה שאינה חלק משלוש קבוצות אוכלוסייה אלה.

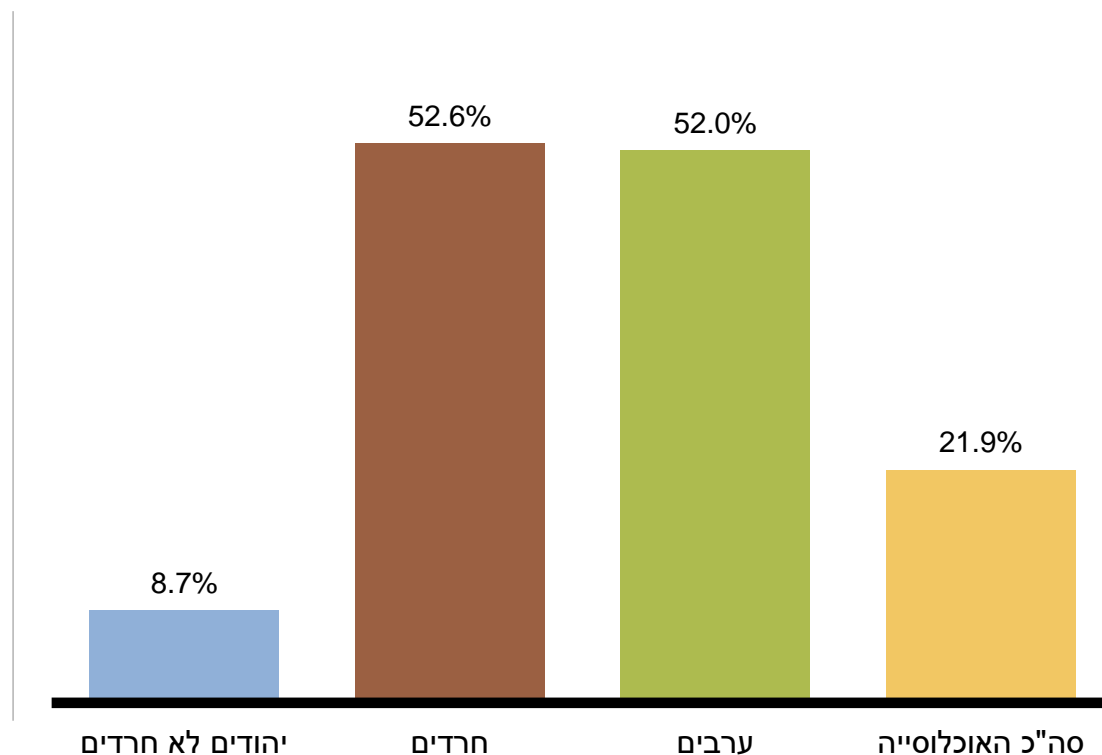

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

תחולת העוני של נפשות לפי ההגדרה הרשמית של המוסד לביטוח לאומי שנת 2016

לפי הגדרות העוני - החברה
החרדית מהאוכלוסיות
העניות במדינה

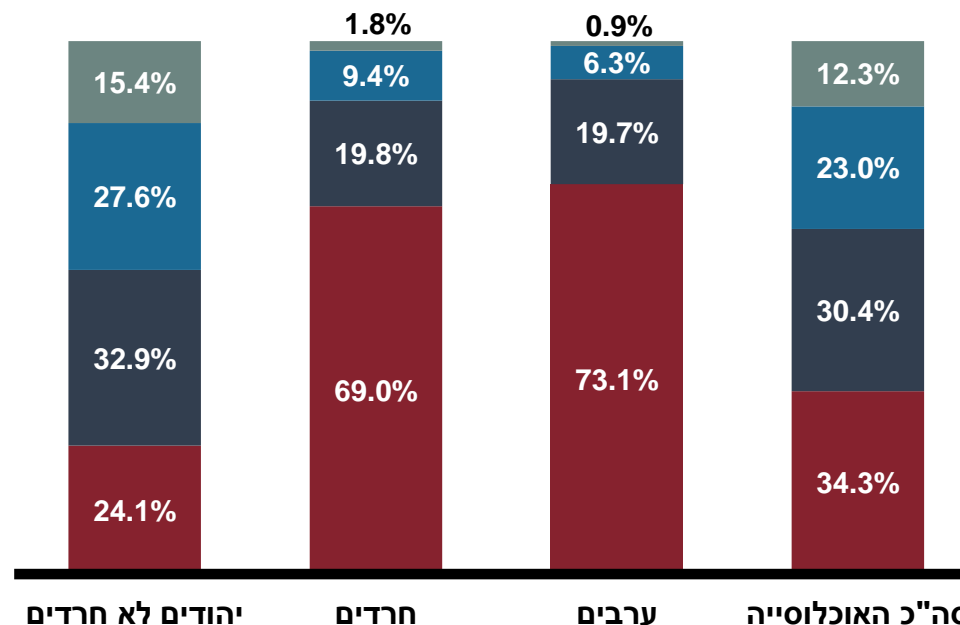
מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. (עדכון ל-2016). נתונים: סקר הוצאות משק הבית של הלמ"ס, 2016. (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

רוב החרדים משתייכים למעמד הנמוך

התפלגות המעמדות הכלכליים (לפי רמות הכנסה), נפשות

שנת 2016

■ מעמד גבוה ■ מעמד בינוני-גבוה ■ מעמד בינוני-נמוך ■ מעמד נמוך

■ **מעמד נמוך:** משקי הבית שהכנסתם נמוכה מ-75% מההכנסה החציונית (לנפש סטנדרטית)

■ **מעמד בינוני-נמוך:** משקי הבית שהכנסתם גבוהה מ-75% מההכנסה החציונית ונמוכה מ-125% (לנפש סטנדרטית)

■ **מעמד בינוני-גבוה:** משקי הבית שהכנסתם גבוהה מ-125% מההכנסה החציונית ונמוכה מ-200% (לנפש סטנדרטית)

■ **מעמד גבוה:** משקי הבית שהכנסתם גבוהה מ-200% מההכנסה החציונית (לנפש סטנדרטית)

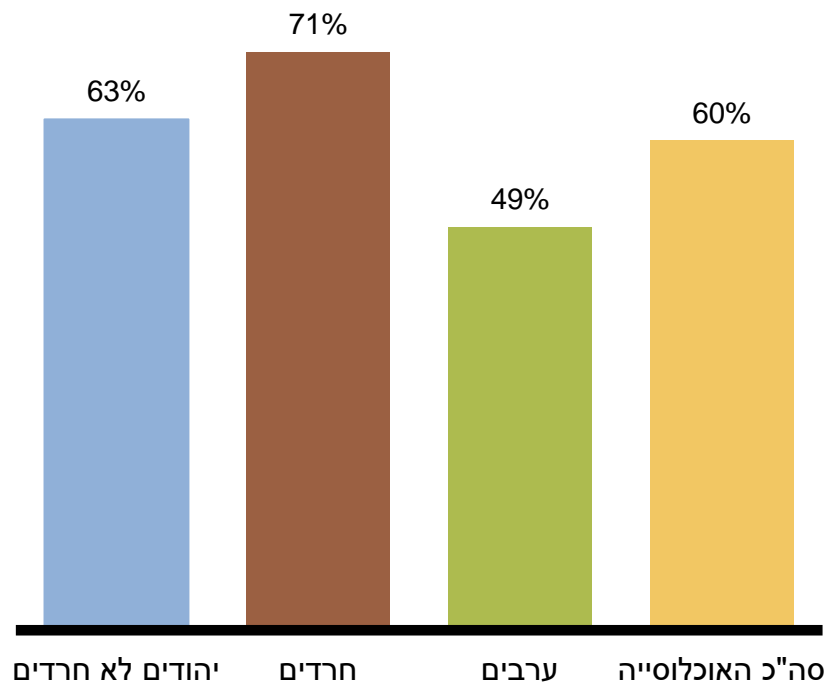
מקור: ניצה (קלינר) קסיר, 2018. "מיהו עני? חובות בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני ודרכי התנהלות פיננסית בקרב הציבור החרדי", רשות האכיפה והגבייה. נתונים: סקר הוצאות משק הבית לשנת 2016 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. החלוקה למעמדות מתייחסת למשקי בית שבהם ראש משק הבית מעל גיל 25. (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

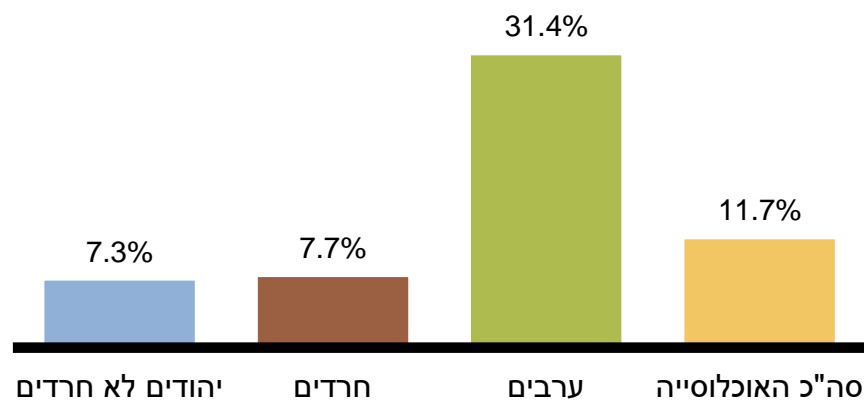
המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

שיעור המרוצים ממצבם הכלכלי בני 20 ומעלה, שנת 2016

השיעור שחשו עניים בשנה האחרונה בני 20 ומעלה, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

פרדוקס העוני: ללא תחושת עוני ומרוצים מהמצב הכלכלי

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

משתקפים בפרדוקס גם הבדלי תרבות

■ הסתפקות במועט

"פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה" (משנה, אבות ו, ד)

■ שמח בחלקו

"איזהו עשיר – השמח בחלקו" (משנה, אבות, ד, א)

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. (עדכון ל-2016).

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

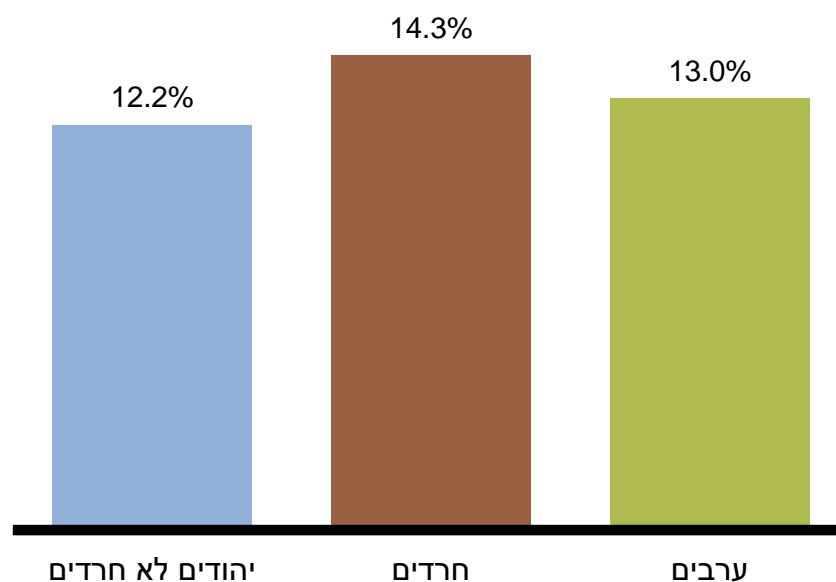
יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

קבוצת הייחוס היא החברה החרדית

שיעור העניים, לפי קו עוני נפרד לכל קבוצת אוכלוסייה
שנת 2016

קבוצת הייחוס מנקודת מבט של החרדים היא החברה החרדית ולא כלל האוכלוסייה

- התבדלות והסתגרות מכוונת מהחברה הכללית, לשמירה על הערכים, התרבות והצביון החרדי
- ההתבדלות היא בכל תחומי החיים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. (עדכון ל-2016). נתונים: סקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

סיבות מרכזיות לעוני

הסיבות המרכזיות לעוני* בחברה החרדית

- קשר חלש בין הכנסה לרווחה בחברה החרדית
- מרבית העוני בחברה החרדית אינו נובע מכשלים
- אלא – בחירה מודעת המשתקפת בהכנסה מועטה
- חרף רמת ההכנסה הנמוכה, בחירות אלה מגדילות את רווחתם של חרדים

מיעוט מפרנסים במשק בית:

בחירה בלימודי תורה על פני עבודה

(תלמוד תורה כנגד כלם (משנה, פאה א, א)

תכני הלימוד אינם מכוונים לשוק העבודה:

העדפה של לימודי קודש

לא ימוש ספר התורה הזה מפיק וְהַגִּיתָ בוּ יוֹמָם וְלַיְלָה (יהושע, א,

ח)

הקמה של משפחה גדולה, וגדולה ככל האפשר

"שָׁכַל הַמוֹסִיף נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, כְּאִלוּ בָּנָה עוֹלָם"

(משנה תורה, הלכות אישות, טו, ט)

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. (עדכון ל-2016).

* Karnit Flug and Nitsa (Kaliner) Kasir, "Poverty and Employment and the Gulf between them", *Israel Economic Review*, Vol. 1, p. 55-80, 2003.

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

אך, האם מדובר רק בשוני תפיסתי?

האם הפער בין שיעור העוני הרשמי לשיעור העוני הסובייקטיבי
משקף רק הבדלים תרבותיים וקבוצת ייחוס שונה?

- לחילופין, האם העני בחברה החרדית אינו בהכרח עני?
- חשוב לזכור שעוני הוא מצב של רווחה נמוכה וחוסר יכולת לספק צרכים בסיסיים
- האם זה העוני הקיים בחברה החרדית?

עוני הוא תופעה רב-ממדית

▪ לרוב, עוני הוא תוצאה של כשלים וחסמים

(ולא של בחירה מודעת)

▪ לעוני ממדים רבים

- לא רק הכנסה נמוכה אלא גם רמות נמוכות של בריאות, חינוך ועוד
- תחושות של שוליים חברתיים, של תלות גדולה באחרים ושל חוסר השתייכות לחברה, תחושת נחיתות חברתית וערך עצמי נמוך ("תרבות העוני" – Lewis, 1971)

▪ נשאלת השאלה האם רב ממדיות העוני מאפיינת את העוני ציבור

החרדי שכאמור אינו נובע מכשלים?

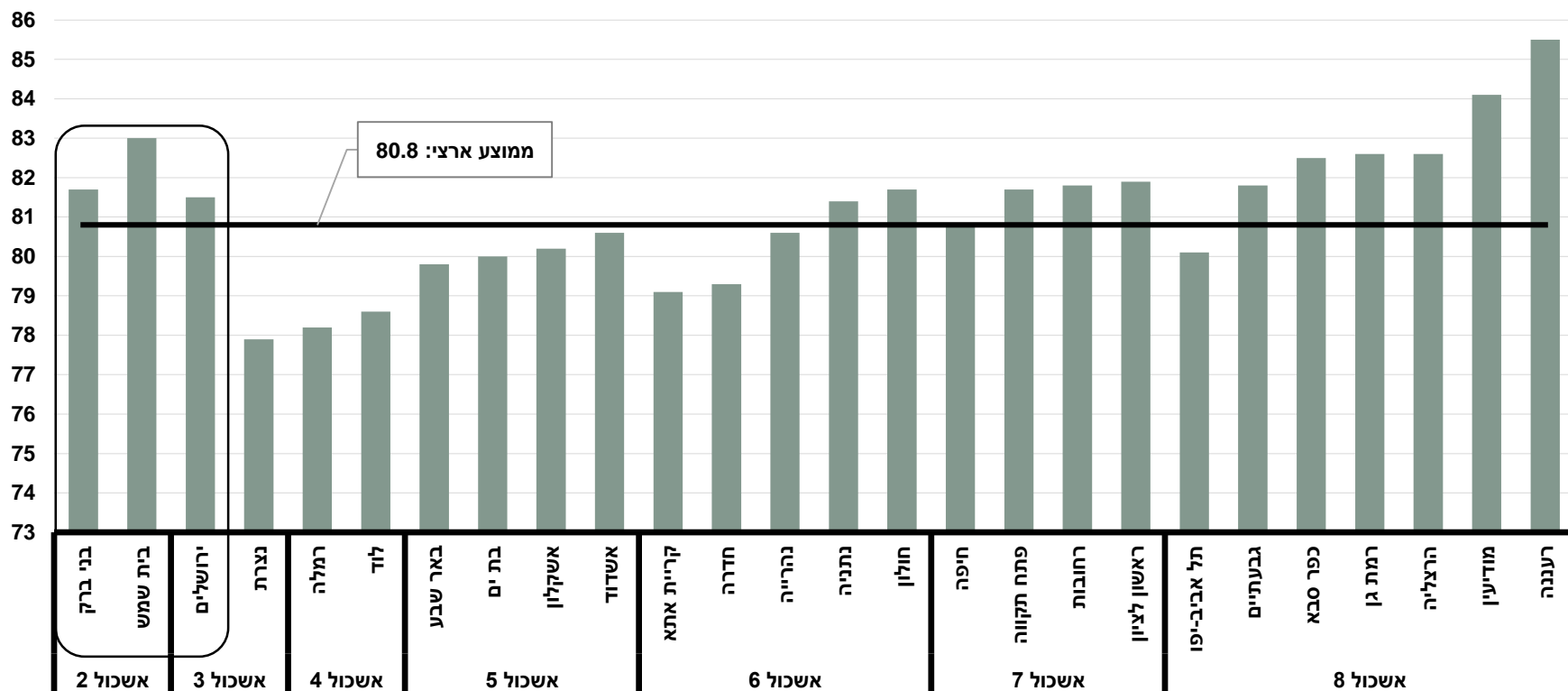
המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

תוחלת החיים לפי יישובים

תוחלת חיים בלידה לפי יישוב מגורים ואשכול חברתי-כלכלי

ביישובים המונים למעלה מ-50,000 תושבים

נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2015, "פרופיל בריאותי-חברתי של היישובים בישראל 2005-2009", פרסום מס' 1580.

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

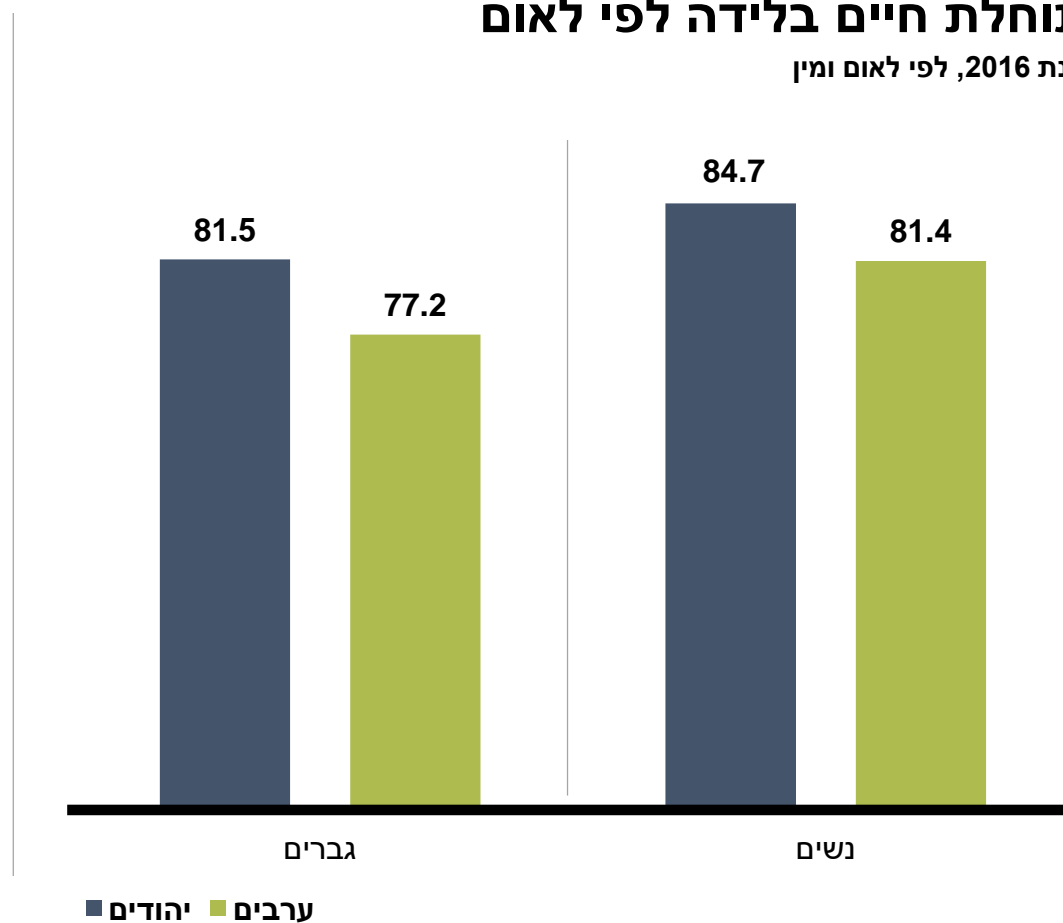
יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

תוחלת החיים לפי לאום

תוחלת חיים בלידה לפי לאום

שנת 2016, לפי לאום ומין

הבדל מובהק בתוחלת החיים של ערבים ויהודים ←

נתונים: הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, מתוך נתוני "תמותה ותוחלת חיים", באתר האינטרנט של הלשכה.

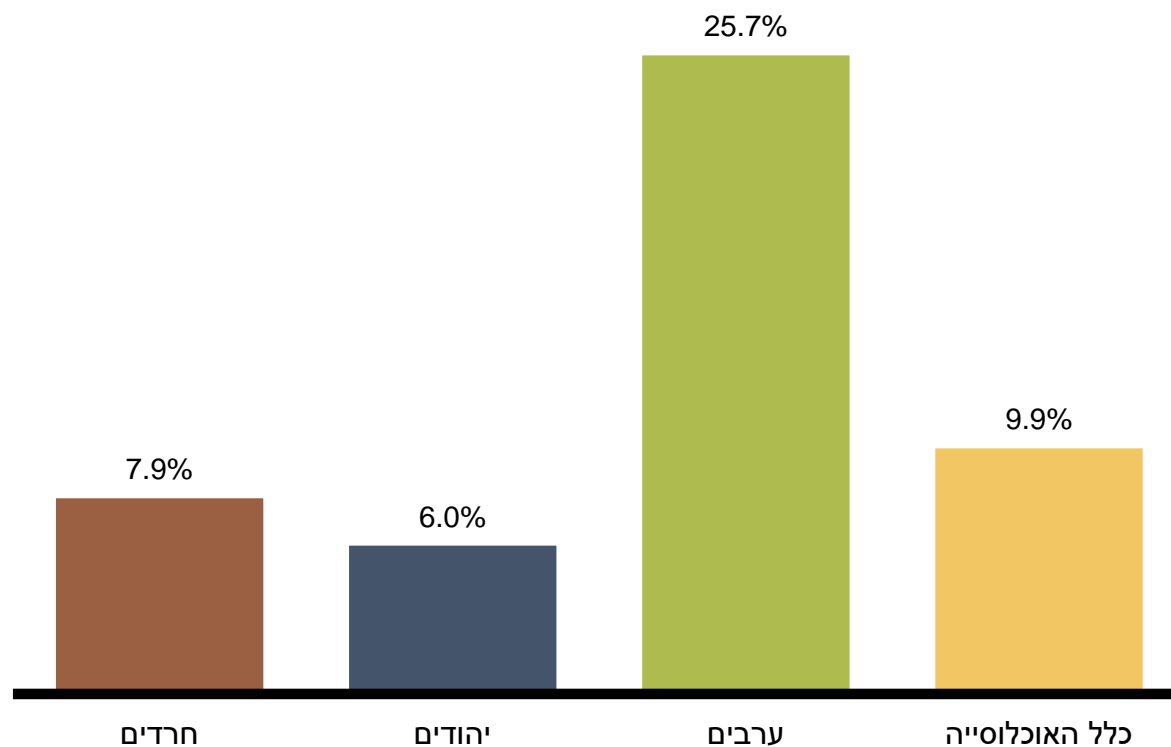

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

אי-ביטחון תזונתי

שיעור המדווחים על אי-ביטחון תזונתי ניכר

נפשות, 2012

מקור: המוסד לביטוח לאומי, סקר אי-ביטחון תזונתי, 2014.

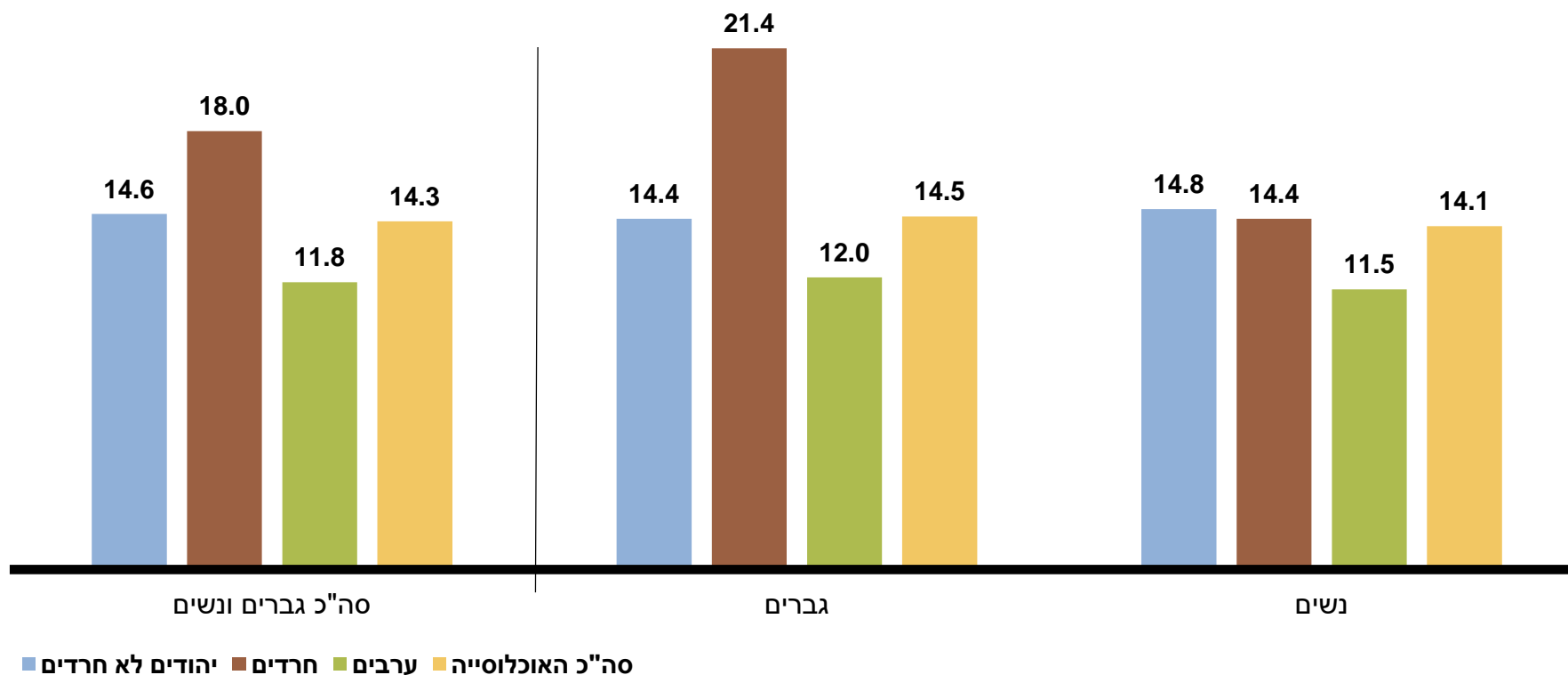

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

שנות לימוד

מספר שנות לימוד לפי מין, גילים 25–64, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.

נתונים: סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016. (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

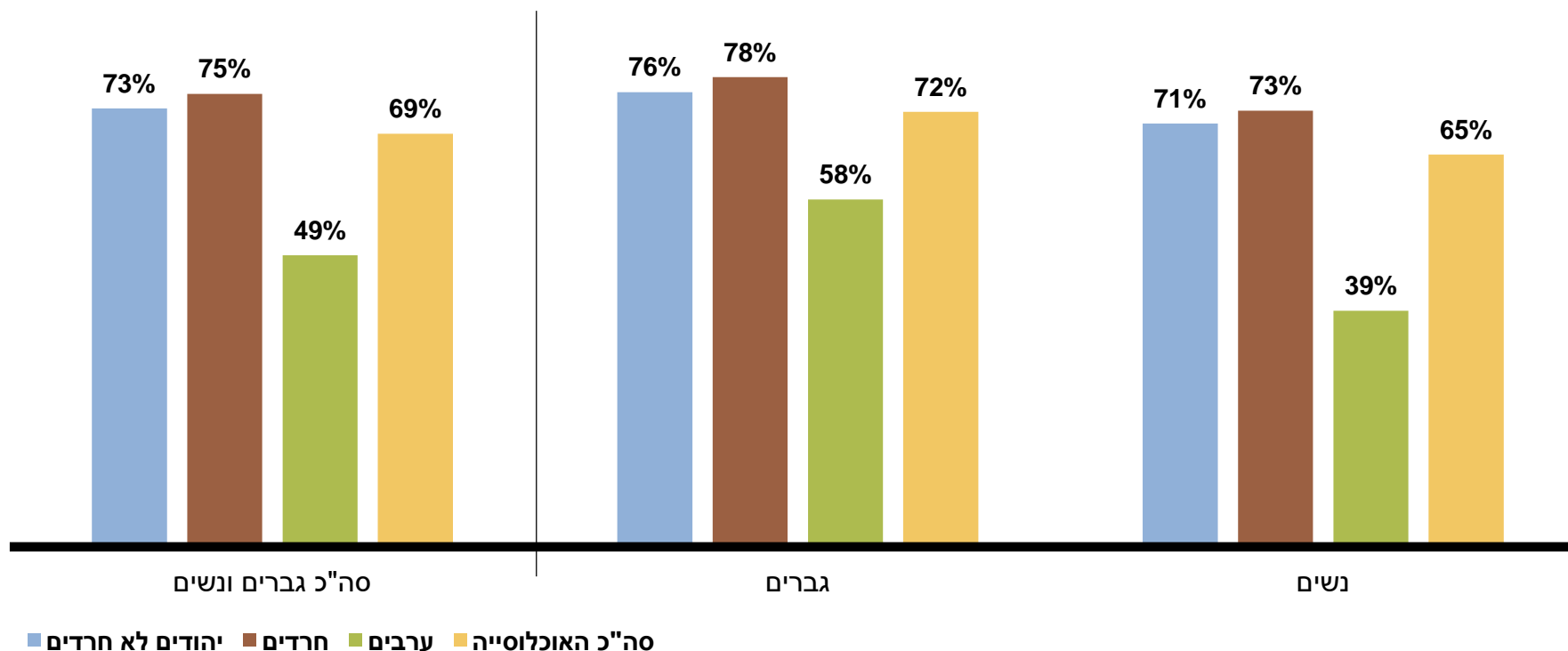
המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

יכולת להסתדר עם בעיות

שיעור המצליחים להסתדר עם בעיותיהם

בני 20 ומעלה, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.

נתונים: הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

אברכים אמנם זוכים להכנסה נמוכה בלבד, אך:

- **ערך עצמי גבוה**
- **לימוד תורה מקנה מעמד חברתי נעלה**
  - השפעה לטובה על מציאת שידוכים לילדים
  - קבלת למוסדות לימוד מבוקשים לילדים
- **אפשרות להימצא בצומתי קבלת החלטות ולייעץ לאחרים בענייני הלכות**

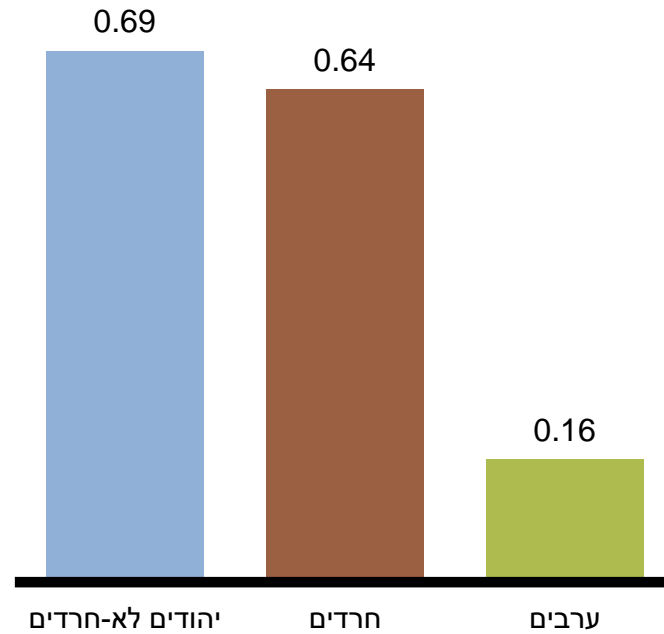

מדד איכות החיים

מדד איכות חיים מצרפי (יחסי)

■ ב-4 מתוך 9 תחומים – איכות החיים של החרדים היא במקום הראשון מבין שלוש קבוצות האוכלוסייה:

- בריאות
- רווחה אישית וחיי משפחה
- חיי קהילה וחברה
- ביטחון אישי

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.

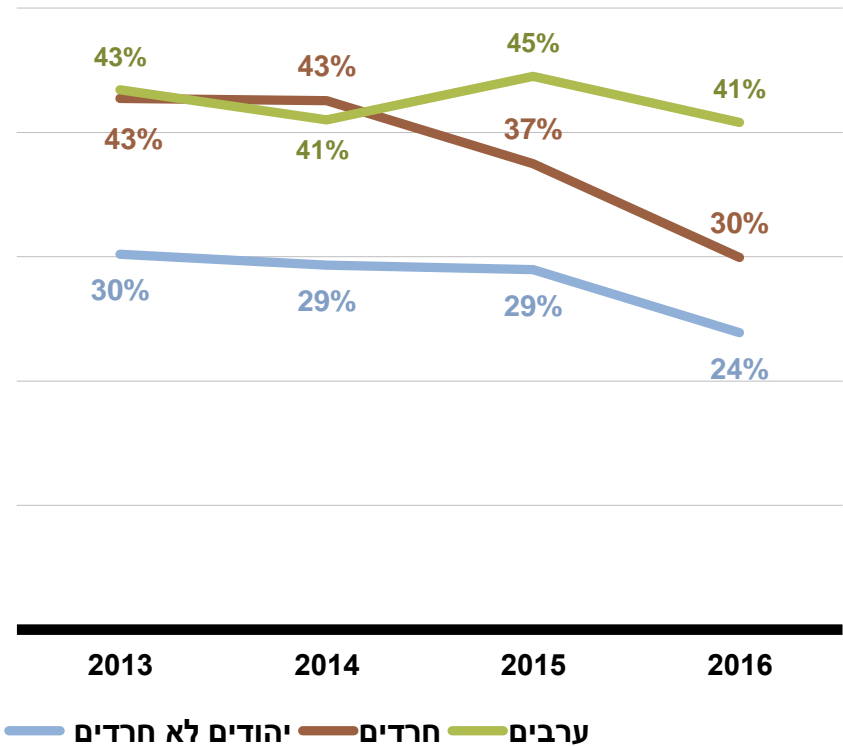

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

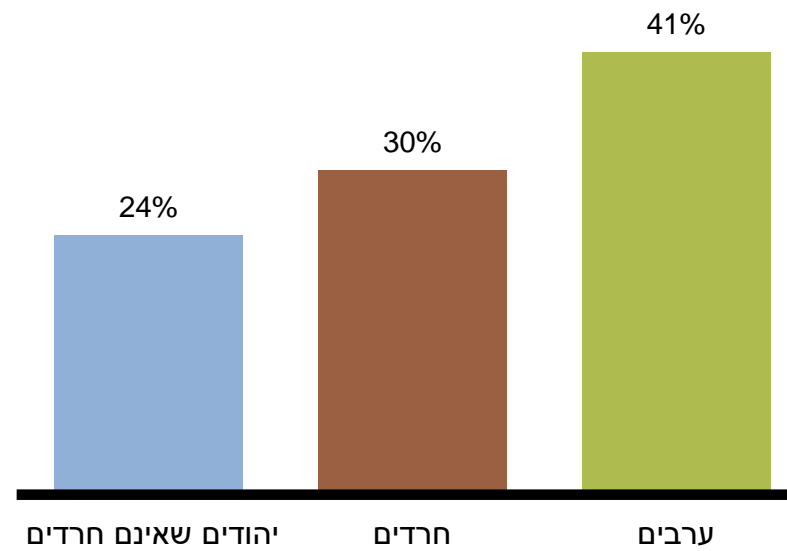
יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

התנהלות פיננסית: שיעור בעלי חוב

שיעור הנמצאים בחובות או משתמשים בחסכונות
בני 21 ומעלה, שנים 2013–2016

שיעור חייבים
בני 21 ומעלה, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2017. "רווחה ויציבות פיננסית בחברה החרדית: עניים אך חוסכים", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: עיבודים מיוחדים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לסקרי אמון צרכנים, 2013–2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

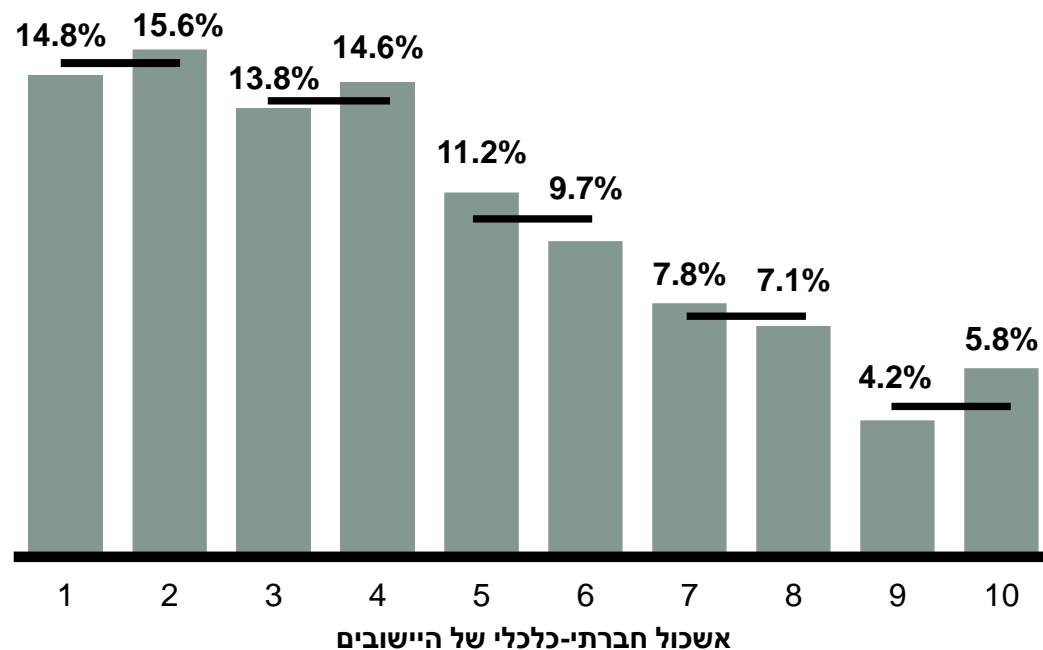

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

התנהלות פיננסית: בעלי חוב ומעמד חברתי-כלכלי

חייבי הוצאה לפועל ("חייבי מלאי")
בני 20 ומעלה, לפי אשכול חברתי-כלכלי של הישובים, שנת 2016

- היישובים המדורגים נמוך יחסית ברמה החברתית-כלכלית מתאפיינים בשיעור חייבים גבוה

- מקדם המתאם בין דירוג המדד החברתי-כלכלי של הרשויות המקומיות לדירוג שיעור החייבים בהוצאה לפועל (חייבי מלאי וחייבי זרם) הוא שלילי ומעל 70%

מקור: רפי גולן, "אפיון החייבים של הוצאה לפועל לפי המעמד החברתי-כלכלי של מקום מגוריהם", רשות האכיפה והגבייה, 2018.
נתונים: רשות האכיפה והגבייה, נתוני החייבים בני 20 ומעלה שיש להם תיקים בהוצאה לפועל, שנת 2016.

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

התנהלות פיננסית: שיעור חייבי הוצאה לפועל בקרב חרדים נמוך

כלל האוכלוסייה (כולל יישובים חרדיים)	ערבים	חרדים		אשכול חברתי- כלכלי
שיעור חייבי הוצאה לפועל באשכול חברתי-כלכלי*	שיעור חייבי הוצאה לפועל באשכול חברתי-כלכלי*	שיעור חייבי הוצאה לפועל ביישוב*	שם היישוב	
15%	22%	3%	מודיעין עילית	אשכול 1
		6%	ביתר עילית	
16%	21%	6%	רכסים	אשכול 2**
		6%	אלעד	

שיעור חייבי הוצאה לפועל ביישובים החרדים נמוך, למרות שיוכם לאשכול חברתי-כלכלי נמוך

שיעור חייבי הוצאה לפועל ביישובים החרדים דומה לשיעורים באשכולות ה-9 וה-10

מקור: רפי גולן, אפיון החייבים של הוצאה לפועל לפי המעמד החברתי-כלכלי של מקום מגוריהם. רשות האכיפה והגבייה, 2018.

נתונים: רשות האכיפה והגבייה, נתוני החייבים בני 20 ומעלה שיש להם תיקים בהוצאה לפועל, שנת 2016.

* אחוזים מעוגלים **רשות חרדית נוספת הנמצאת באשכול חברתי-כלכלי 2 היא עמנואל, הנתון לגביה אינו מופיע במחקר, אך מהגרף שבו עולה שגם בעמנואל השיעור נמוך בהשוואה לרשויות אחרות באשכול.

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

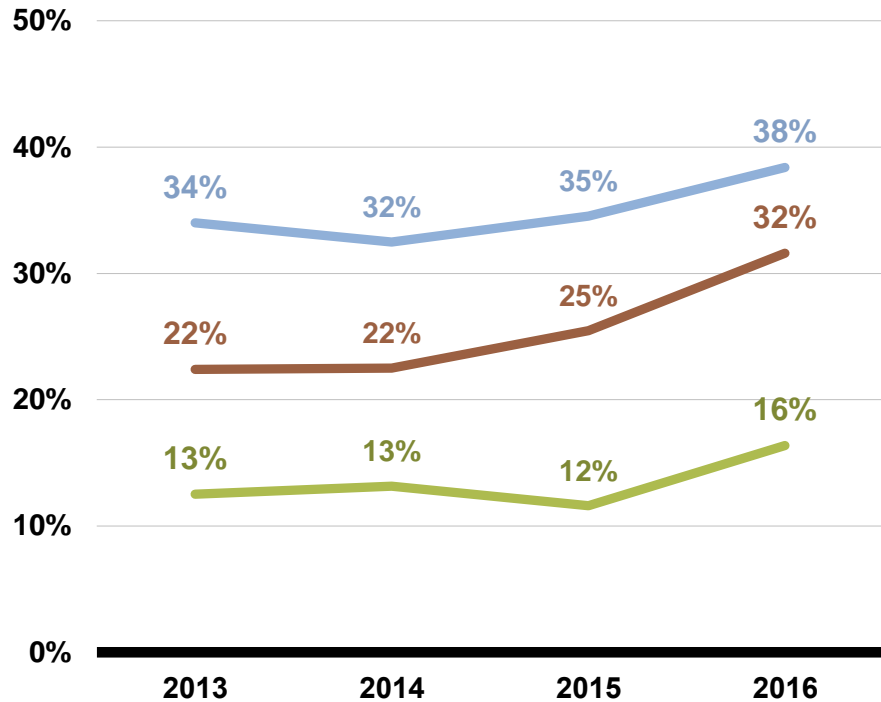

המכון
החרדי
למחקר
מדיניות

התנהלות פיננסית: למרות ההכנסה הנמוכה מצליחים לחסוך

שיעור המצליחים לחסוך

בני 21 ומעלה, שנים 2013–2016

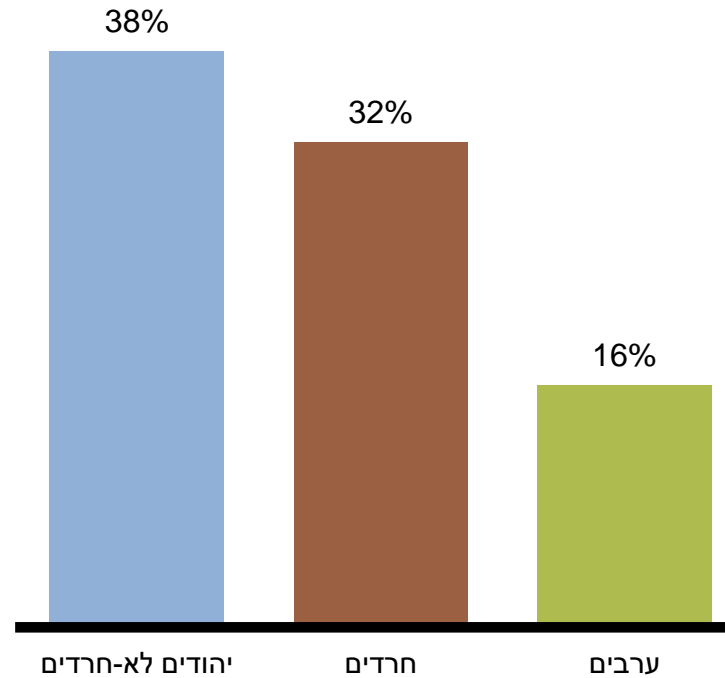

— יהודים לא חרדים — חרדים — ערבים

שיעור המצליחים לחסוך חלק מהתקציב

השוטף של משק הבית

בני 21 ומעלה, 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2017. "רווחה ויציבות פיננסית בחברה החרדית: עניים אך חוסכים", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: עיבודים מיוחדים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לסקרי אמון צרכנים, 2013–2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

גורם מעודד חיסכון: רווחת הנורמה לפיה חלק ניכר מעלויות השאת הילדים מוטלות על ההורים

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

- כאמור, בחירה באורח חיים שמתבטאת ברמת הכנסות נמוכה ובעוני, אך מעלה את רמת התועלת
- כתוצאה מכך, בחברה החרדית יחסית שכיחה התנהלות כלכלית אחראית

"תלמיד חכמים, מכלכל דבריו במשפט, אוכל ושותה וזן את אנשי ביתו כפי ממונו והצלחתו,
ולא יטריח על עצמו יותר מדי" (משנה תורה, הלכות דעות, ה, כ)

קונים פחות ובמחירים נמוכים יותר

קונים פחות

קונים כשצריך

"תרבות הצריכה המערבית" אינה נפוצה

שימוש חוזר בבגדים ובציוד

העברה בתוך המשפחה ובין משפחות

החלפת דירות בנופש

צריכה נמוכה של תחבורה, תקשורת,

תרבות ונופש – המהוות מרכיב מהותי

מההוצאה בחברה הלא חרדית

מחירים נמוכים יותר

המחירים נמוכים

המחירים בשוק החרדי מותאמים ליכולת הקנייה במגזר (מותגים ייעודיים)

קנייה קולקטיבית מאורגנת

רווחת בשכונות ובישיבות ומאפשרת להוזיל מחירים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות.

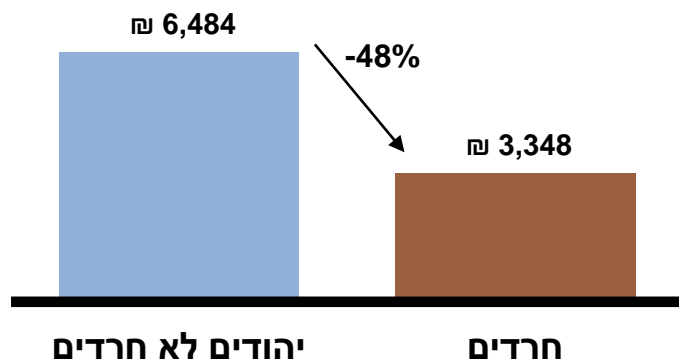
המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

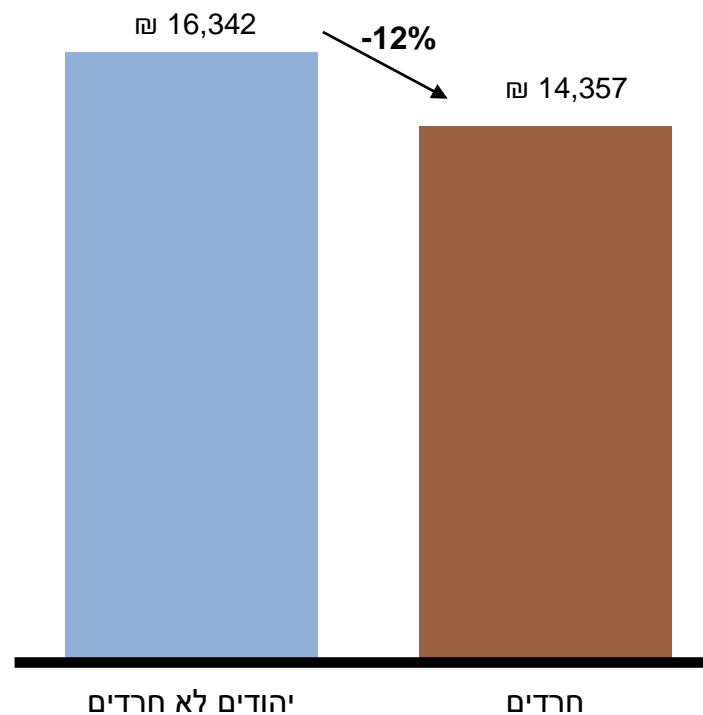

הוצאות הצריכה של החרדים נמוכות יחסית

הוצאה חודשית לתצרוכת לנפש
שנת 2016, ממוצע

הוצאות חודשית לתצרוכת למשק הבית
שנת 2016, ממוצע

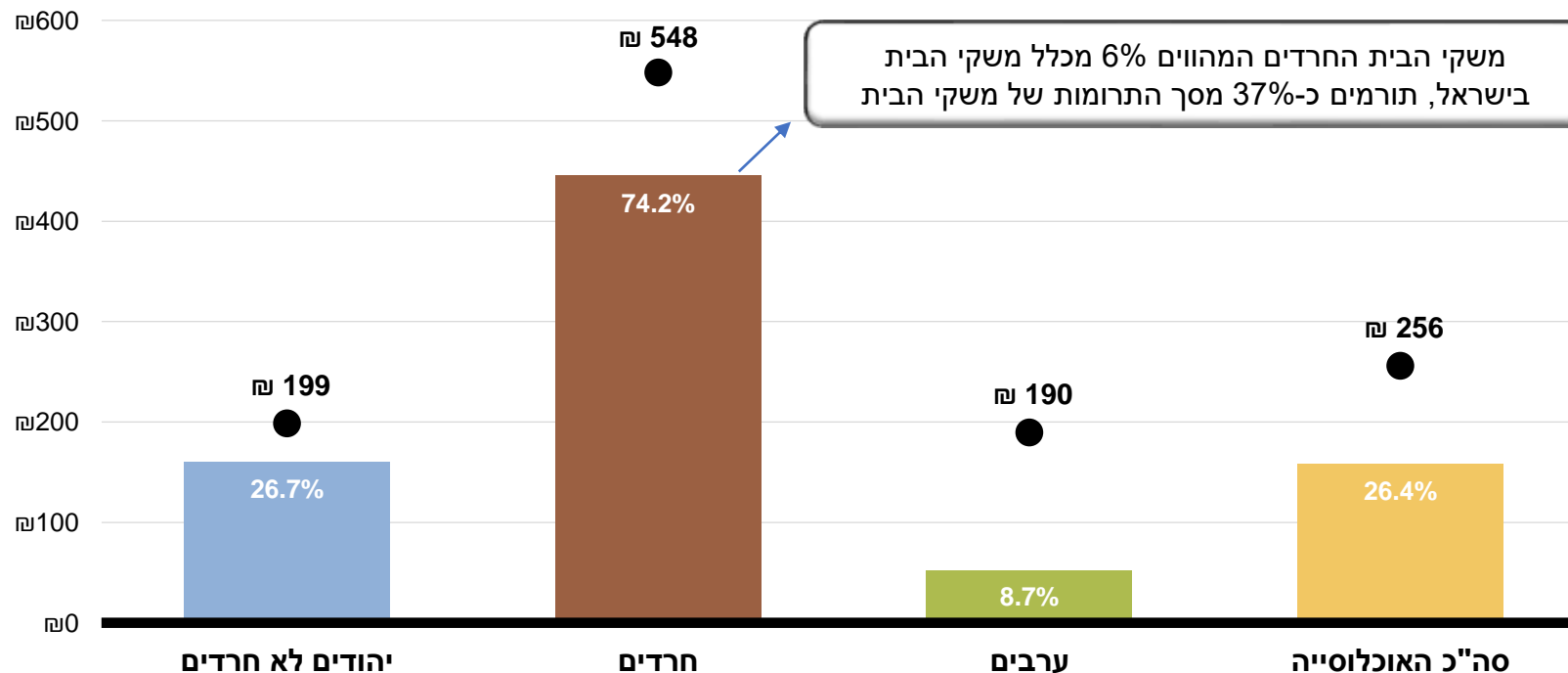
מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. (עדכון ל-2016). נתונים: סקר הוצאות משקי בית לשנת 2016 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

למרות מספר הנפשות הגדול יותר במשק בית חרדי: ההוצאה הממוצעת של משק בית חרדי נמוכה ב-12% מההוצאה החודשית במשק בית יהודי לא-חרדי

תמיכה קהילתית: תרומות

שיעור משקי הבית התורמים וגובה התרומה החודשית

שנת 2016

■ שיעור תורמים ● סכום תרומה ממוצע, בשקלים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף וצחור-שי, 2016. "מתן תרומות כספיות בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. עודכן לנתוני שנת 2016. נתונים: סקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

"עֵשֶׂר תְּעַשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זְרַעְךָ" (דברים, י"ד, כ"ב)

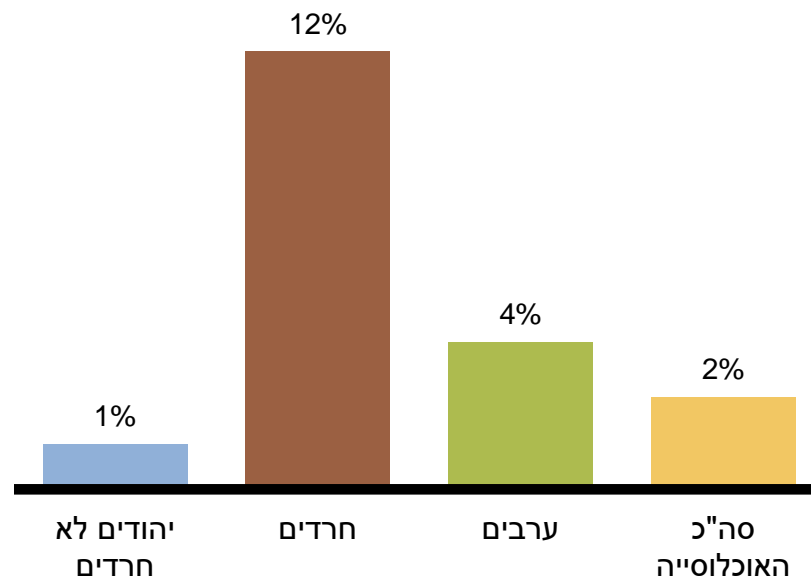
המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

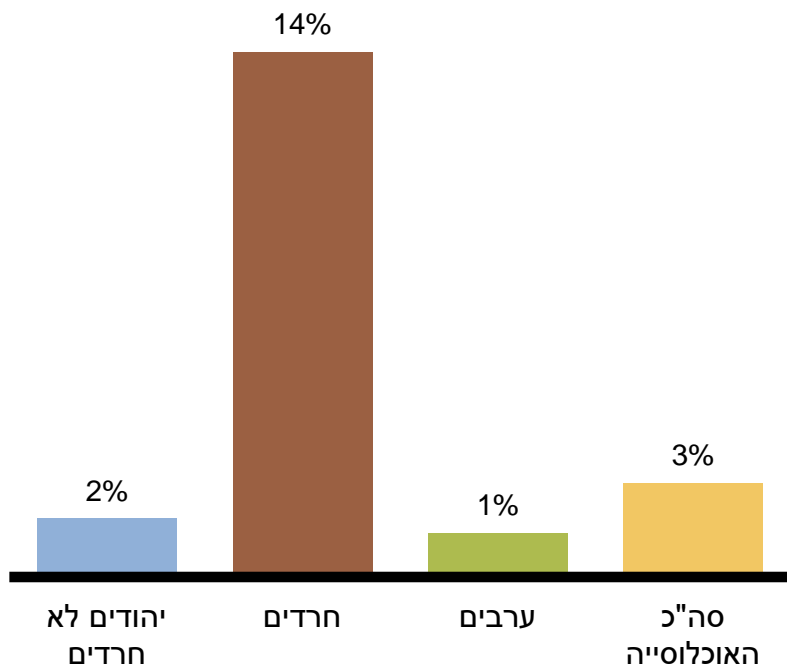
תמיכה קהילתית: סיוע בכסף ושווה כסף

- בנוסף קיימות תרומות המופנות למוסדות שונים (למשל, מוסדות חינוך)
- והן מסייעות, כמובן, בצמצום ההוצאות של משקי בית חרדיים

שיעור בני 20 ומעלה שקיבלו סיוע כספי
שנת 2016

שיעור בני 20 ומעלה שקיבלו סיוע במוצרים
שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף וצחור-שי, 2016. "מתן תרומות כספיות בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. עודכן לנתוני שנת 2016. נתונים: סקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

עניי עירך קודמין (בבא מציעא, דף ע"א)

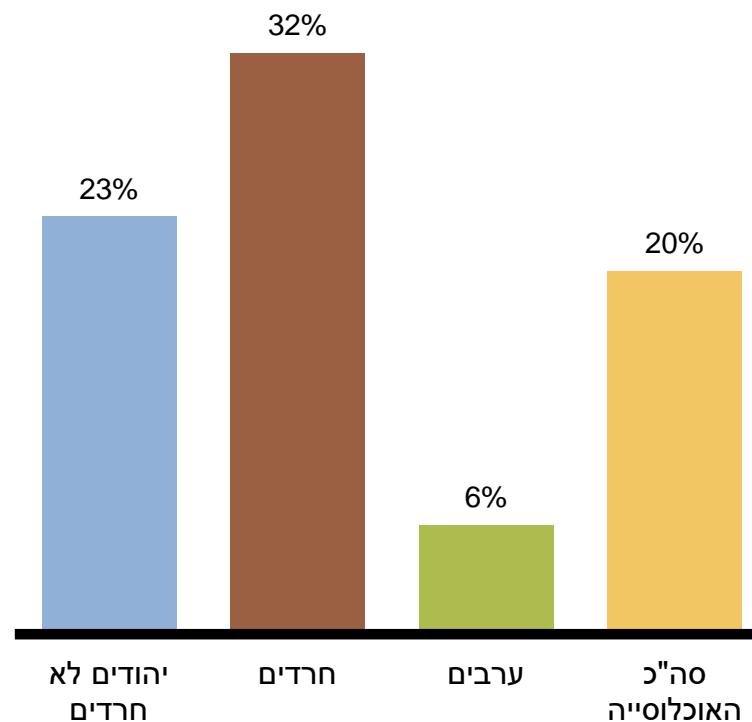
המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

תמיכה קהילתית: התנדבות

שיעור המתנדבים

לפי מין, שנת 2016

מאפייני ההתנדבות בחברה החרדית

דגש על סיוע
לנזקקים

- התנדבות כמצווה וחסד
- מחויבות קהילתית – נורמות של 'מועדון חברתי'
- רווחת התנדבות פרטית (לא דרך ארגונים)

קהילה סגורה,
קהילה נזקקת
וגישה הלכתית

דגש על סיוע בתוך
הקהילה

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, חדזה לויץ ואסף צחור-שי, 2017. "מתנדבים בחברה החרדית – תפיסות ההתנדבות, היקפיה ודפוסייה", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: הסקר החברתי לשנת 2016 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בני 20 ומעלה.

"איש את רעהו יעזרו וילאחיו יאמר חזק" (ישעיהו, מ"א,

ו')

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

הלוואות ללא ריבית: ציווי הלכתי ונורמות קהילתיות חברתיות

הלוואות בפריסה נוחה של תשלומים וללא
ריבית

דרך לחלוקת עושר בתוך הקהילה
המסייעת לתזרים המזומנים

הלוואות באמצעות גמ"חים וישירות בין
פרטים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות..

"אל-תקח מאתו נֶשֶׁך וְתַרְבִּית, וְיֵרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ; וְחֵי אַחִיךָ, עִמָּךְ" (ויקרא כה,

לו)

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

הלוואות ללא ריבית: המניעים השונים של המלווים

מצווה

סיוע לחברי הקהילה

אי שימוש של חלק מהאוכלוסייה בתכניות חסכון בנקאיות בשל הקפדה הלכתית

הקדש להנצחת קרוב משפחה שנפטר ולעילוי נשמתו

התרומות וההפקדות בגמ"חים מקנות, לעיתים, זכויות עתידיות

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, 2018. "מיהו עני? חובות בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני ודרכי התנהלות פיננסית בקרב הציבור החרדי", רשות האכיפה והגבייה.

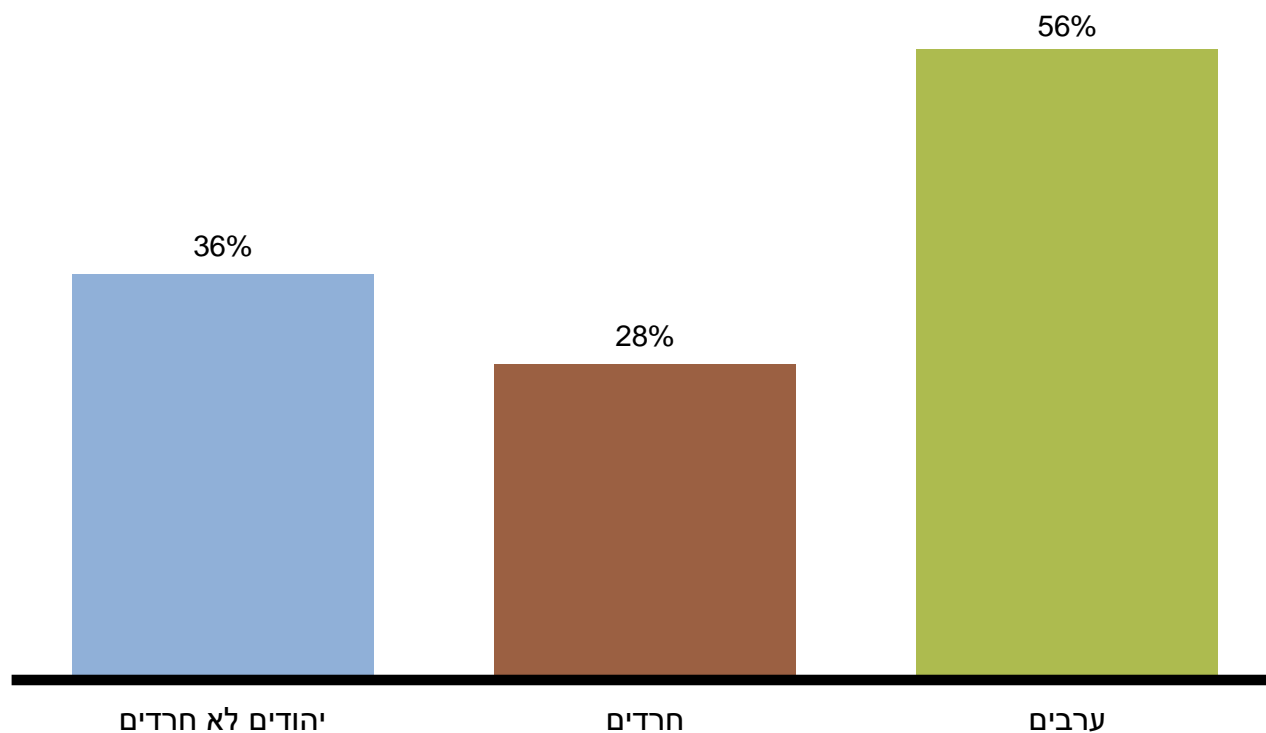

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

שיעור יחסית נמוך מהחרדים חשו עניים במהלך חייהם

שיעור הפרטים שאי פעם חשו עניים
בני 20 ומעלה, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית – היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות (עדכון ל-2016) נתונים: סקר חברתי לשנת 2016 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (בני 20 ומעלה).

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

שאלת מדיניות

רבים מהחרדים הענייים אינם רואים עצמם כענייים, הם בוחרים באורח חיים שמשמעותו עוני אך עם תועלת גדולה, והחברה החרדית מספקת פתרונות למצבם הכלכלי

הואיל וכך, נשאלת השאלות:
מדוע בכלל יש צורך לסייע?
והאם יש למדינה זכות להתערב?

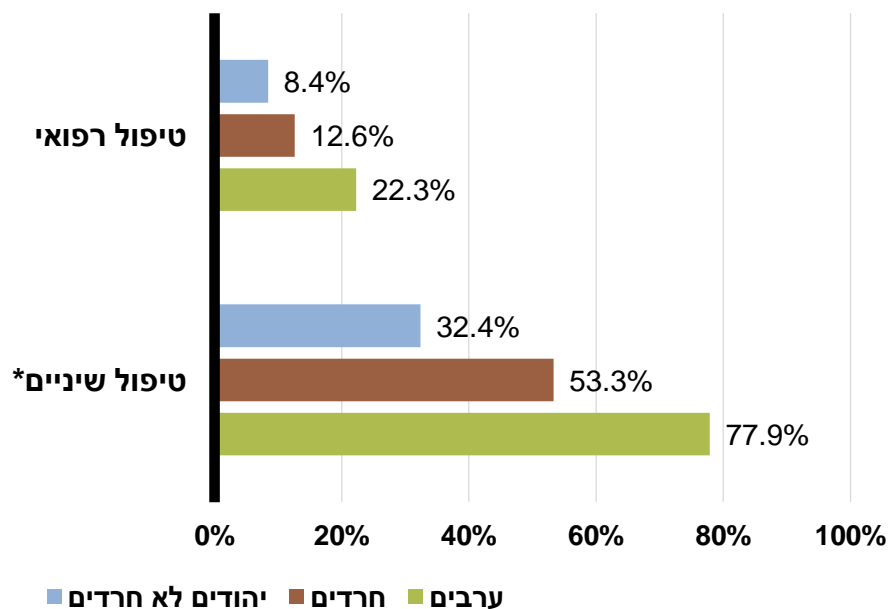
המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

ובכל זאת: קיים עוני

שיעור המוותרים על טיפולים בשל קשיים כלכליים*
בני 20 ומעלה

רמת ההכנסות בחברה החרדית
נמוכה

חלק מהאנשים אכן עניים – יש עוני
ואף עוני עמוק (ולא כולם בחרו בכך)

ובפרט יש חשיבות לסייע לילדים –
כך שאיכות החיים שלהם לא תיפגע
כתוצאה מכך

למשל, שיעור המוותרים על טיפול שיניים גבוה
בהשוואה ליהודים לא חרדים

*מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2017. "העיקר/היקר הבריאות – ביטוחי בריאות והוצאות על בריאות בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות.

נתונים: הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016. * נתונים לגבי טיפולי שיניים מתבססים על הסקר של שנת 2013.

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

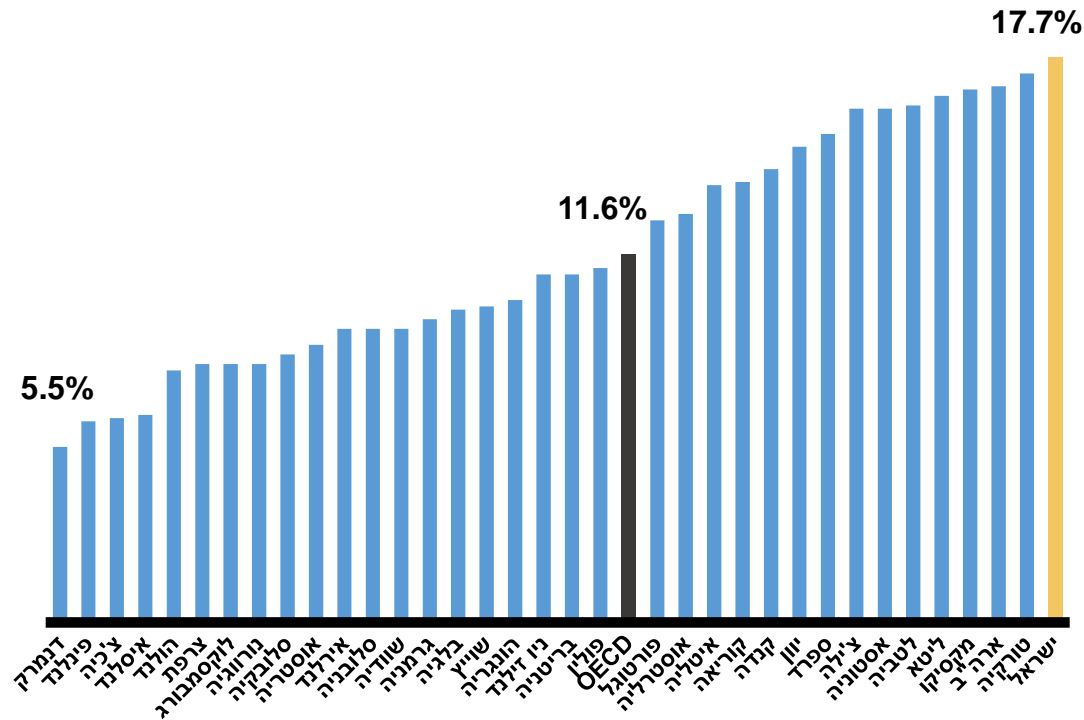
העוני בחברה החרדית משפיע על כלל החברה הישראלית

לתחולת העוני בחברה החרדית השלכות על הכלכלה והחברה בישראל:

- העוני בישראל הוא הגבוה ביותר בקרב המדיניות המערביות
- אי מיצוי פוטנציאל הצמיחה במשק, פגיעה ברמת החיים
- צמצום היקף תקבולי המיסים, הגדלת היקף תשלומי ההעברה והגדלת יחס חוב התוצר
- השלכות חברתיות – מתיחות בין אוכלוסיות (תחושת אי שוויון בנטל כלכלי, והמחאה החברתית כדוגמה)
- פגיעה בחוסן הכלכלי והחברתי של המדינה

תחולת העוני היחסי במדינות ה-OECD

נפשות*, שנים משתנות

מקור: OECD.Stat * עוני לפי הכנסה פנויה. מחושב לפי סולם השקילות שבשימוש ה-OECD (שורש מספר הנפשות). הנתונים מתייחסים לשנים שונות בטווח השנים 2014-2015, ובישראל הנתון הוא לשנת 2016.

המכון
החרדי
למחקרי
מדיניות

הפתרונות צריכים להיות מותאמים לחברה החרדית

מיקוד
באוכלוסיית
היעד דרך
שירותים
וקצבאות

מיקוד בילדים:
האם הילד החרדי זוכה
לאיכות חיים מספקת?

מיקוד טיפול בנזקקים:
צורך בהגדרה מתאימה
יותר של מיהו עני

האישה כפרנסת
העיקרית: לא רק
תעסוקה – גם פריון ושכר

מדיניות מותאמת
אוכלוסייה: מאפיינים
תרבותיים ייחודיים

הגדלת
הכנסות
עצמיות

יום עיון לאגף השווקים, בנק ישראל | | 31 במאי, 2018

המכון
החרדי
למחקר
מדיניות

ניצה (קלינר) קסיר

תודה על ההקשבה

המכון
החרדי
למחקר
מדיניות